

Komentarz egzegetyczny do tekstu: Mt 4,12-17

Niedziela - 1. po Epifanii 1 stycznia 2017

Tłumaczenie:

12. *A gdy [Jezus] usłyszał, że Jan został uwięziony, [to] powrócił do Galilei.*

13. *I opuścił Nazaret, [a] przyszedł i zamieszkał w Kafarnaum, nad morzem, w granicach Zabulona i Naftalego;*

14. *żeby wypełniło się to, co powiedziano przez proroka Izajasza (mówiącego):*

15. Ziemia Zabulona i ziemia Neftalego, droga morska, po drugiej stronie Jordanu,
Galilea narodów,

16. lud, który siedział w ciemności, zobaczył wielkie światło,
i tym, którzy siedzieli w kraju i cieniu śmierci, im wzeszło światło.

17. *Od tego momentu zaczął Jezus głosić, czyli mówić:*

Nawróćcie się!

Zbliżyło się (bowiem) Królestwo niebios.

[...] – oznaczają wyrazy, których nie ma w tekście, ale przy tłumaczeniu na język polski należy/można je dodać

(...) – wyrazy występują w tekście, ale można je pominąć ze względu na polską składnię (są zbędne)

Uwagi:

w.13. *nazara* jest formą nazwy miejscowości nietypową dla Mt, stąd zapewne liczne warianty tekstowe. Pozostaję przy lekcji trudniejszej.

w.16. *skotei* ma w tradycji przekazu również formę *skotia*, przy czym obie są dobrze poświadczone, ale druga wydaje się być próbą gramatycznego poprawienia wersji wzorowanej na grece LXX (Iz 9,1).

Forma/Struktura/Kontekst:

Omawiany fragment ma wyraźny początek w wersecie dwunastym (zmiana miejsca i akcji) i aż do wersetu szesnastego jest poświęcony wykazaniu planowości w zmianie miejsca zamieszkania Jezusa, na podstawie cytatu z księgi Izajasza 8,23-9,1.

Werset siedemnasty jest zarówno zakończeniem tej części, jak i zaznacza początek publicznej działalności Jezusa. Bardzo podobne wyrażenie znajdujemy w Mt 16,21,

który zaznacza kolejny etap publicznej działalności – przepowiadanie wydarzenia śmierci i zmartwychwstania w Jerozolimie.

Iz 8,23-9,1 stanowi według Ewangelii Mateusza kolejny dowód na to, że w życiu Jezusa spełniają się starotestamentowe obietnice – już Mt 1,1 stanowi wyznanie, że Jezus jest Chrystusem (Mesjaszem), potomkiem Dawida i Abrahama, czyli łączy w sobie wszystkie najchlubniejsze tradycje żydowskie.

Komentarz:

w.12. Według narracji Mt Jezus wcześniej opuścił Nazaret i wyruszył nad Jordan, gdzie chrzcił Jan (Mt 3,13). Jan natomiast miał chrzczyć na Pustyni Judzkiej (Mt 3,1), czyli na przestrzeni pomiędzy pasmem gór ciągnących się od Jerozolimy na południe, Morzem Martwym a doliną Jordanu. Sceną po chrzcie było kuszenie na pustyni (Mt 4,1-11), zapewne na tej samej, która była miejscem działalności Jana, choć mogło chodzić o jej południową część, która była pustkowiem.

Aresztowanie Jana jest według ewangelisty momentem rozpoczęcia działalności Jezusa. Według opowiadania Mt o okolicznościach aresztowania Jana dowiadujemy się dopiero w Mt 11,2 i 14,3-4.

w.13. W tej ewangelii fakt zamieszkiwania przez Jezusa w Galilei, konkretnie w Nazarecie, jest przykrą koniecznością – wg Mt 2,22-23 było to motywowane strachem przed politycznymi represjami po śmierci Heroda, gdy władzę w Judei sprawował jego syn, Herod Archelaos. Według Mt Józef pochodził z Judei, z Betlejem i tam chciał wrócić po pobycie w Egipcie (Mt 2,22). Nazaret jest w tej Ewangelii zarówno miejscem, dzięki któremu spełniła się przepowiednia nazwania Jezusa Nazarejczykiem (Mt 2,23), jak i miejscem schronienia przed politycznym prześladowaniem króla Żydów przez władzę w Jerozolimie.

Kafarnaum z kolei było wioską, o której nie znajdujemy wzmianek w Starym Testamencie. Leżała na pograniczu terenów należących tradycyjnie do pokoleń Zabulona i Neftalego. Nazwa *kfar* i *Nahum* oznacza po prostu „wieś Nahuma”, a biorąc pod uwagę znaczenie etymologiczne imienia *Nahum*, otrzymamy „wieś/miasto pocieszenia”. Kafarnaum rozciągało się wzdłuż północnego wybrzeża Jeziora Galilejskiego i było zamieszkane głównie przez rybaków. Tereny wokół Jeziora Galilejskiego służyły z bardzo żyznej gleby – chwalił je Józef Flawiusz. Samo Kafarnaum leżało na terytorium Neftalego, nie Zabulona, ale Mateusz wymienia je najprawdopodobniej ze względu na Iz 9,1

Zmiana miejsca jest równoznaczna z rozpoczęciem publicznej działalności. W Kafarnaum Jezus powołuje uczniów, głosi i dokonuje wielu cudów, nie napotykając jednak na reakcję wiary (Mt 11,20-24). Zamieszkanie w Kafarnaum stanowiło jednocześnie fizyczne oddalenie się od Jerozolimy i Świątyni Jerozolimskiej, centrum życia religijnego i politycznego Żydów. Tak zwane Kazanie na Górze z Mt 5-7, które objaśnia istotę pobożności i Prawa, zostało wg Mateusza umiejscowione daleko od Jerozolimy.

w.14. Wprowadza piątą z piętnastu starotestamentowych cytatów, których wypełnienie widzi autor w życiu Jezusa Chrystusa.

w.15.-16. Cytat z Iz 8,23-9,1 zostaje powiązany z rozpoczęciem publicznej działalności Jezusa.

Nazaret leżał w granicach terytorium Zabulona, natomiast Kafarnaum w granicach terytorium Neftalego.

Droga morska wydaje się odnosić do starożytnej drogi handlowej, nazwanej przez Rzymian *via maris* (droga morska), która łączyła Damaszek z Cezareą, a jej odnoga wschodnia przebiegała przez Kafarnaum i Betsaidę.

Samo Kafarnaum nie jest umiejscowione „po drugiej stronie Jordanu”, czyli na jego wschodnim brzegu, ale Jezus również tam prowadził działalność, czyli w Dekapolu/Dziesięciogrodziu (Mt 4,25).

Galilea narodów było zwyczajowym określeniem Galilei, która ze względu na szlaki handlowe miała również mieszkańców nie-Żydów. Nie oznacza to jednak, jak kiedyś zakładano, że Żydzi z Galilei byli postrzegani jako gorsi Żydzi. Jedynie ich fizyczne oddalenie od Świątyni Jerozolimskiej można było postrzegać jako problem w pełnym uczestnictwie w życiu religijnym. Naród (ethnos) to określenie nie-Żydów, natomiast lud (laos) używano tylko w odniesieniu do Izraela. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż to właśnie w Galilei zmartwychwstały Jezus nakaże uczniom misję wśród nie-Żydów (Mt 28,16-20).

Symbolika światła i ciemności jest związana z oczekiwaniem na przyjście Mesjasza-króla (Iz 9,5-6), który odmieni los ludu i stanie się światłem dla tych, którzy żyją w rozpaczy i wśród nie-Żydów. Pierwotnie tekst odnosił się do nadziei odmiany losu ludu z krain Dor, Meggido i Gilead, czyli wyzwolenia ich spod asyryjskiej okupacji. W Ewangelii Mateusza zostaje to przeniesione z płaszczyzny politycznej na religijną.

w.17. Przesłanie Jezusa przypomina głoszenie Jana (Mt 3,3) w swoim pokutnym charakterze. Jednocześnie uzasadnieniem wezwania do pokuty, do nawrócenia jest Królestwo Boże, które jest blisko. Królestwo należy rozumieć jako realne doświadczanie Bożego panowania i władzy, które według Mt przychodzi wraz z osobą Jezusa.

Podsumowanie:

Fragment z Mt 4,12-17 opisuje początek działalności Jezusa, widząc w nim realizację zapowiedzi nadejścia Mesjasza-króla z księgi Izajasza, który odmieni raz na zawsze los ludu Izraelskiego. Jezus rozpoczyna działalność w momencie uwięzienia Jana Chrzciciela, przeprowadzając się jeszcze dalej od Jerozolimy i Świątyni Jerozolimskiej, do Galilei. Wybiera Kafarnaum, rybacką osadę położoną na północnym wybrzeżu Jeziora Galilejskiego, która stanie się ważnym miejscem jego działalności, jak i symbolem niewiary w jego boskie posłannictwo. Publiczną działalność rozpoczyna wezwaniem do nawrócenia ze względu na bliskość Boga, czyli ze względu na czas, w którym Bóg przejmie inicjatywę jak nigdy wcześniej.

Grzegorz Olek

Bibliografia:

- J. Jaromin, „*Trójkąt ewangeliczny*”, Wrocław 2010.
- U. Luz, EKK Bd. I/1: *Das Evangelium nach Matthäus*, Zürich-Einsiedeln-Köln 1985.
- D.A. Hagner, *Matthew 1-13*, Word Biblical Commentary, vol. 33A, Dallas, Texas 1993.
- C.S. Keener, *Komentarz historyczno-kulturowy do Nowego Testamentu*, Warszawa 2000.